

เที่ยวได้

แนะนำสำนักงานคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

นุรุดดีน สารีมิง¹ และ พิเชษฐ์ เปียร์กลีน²

การจัดตั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี เริ่มก่อตั้งครั้งแรกอย่างไม่เป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2484 หลังจากนั้นอีกสี่ปี คือเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2488 ในสมัย นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พ.ศ. 2488 กล่าวถึงเกี่ยวกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ในมาตรา 7 ว่า จังหวัดใดที่มีประชาชนนับถือศาสนาอิสลาม จำนวนมากพอสมควร กระทรวงมหาดไทยอาจจัดให้มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแก่คณะกรรมการจังหวัดในกิจการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามในจังหวัดนั้น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการซึ่งเป็นอิสลามศาสนิกมีจำนวนไม่ต่ำกว่าห้า นาย แต่งตั้งและถอดถอนโดยกระทรวงมหาดไทย

จังหวัดใดที่ไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ กรรมการอิสลามประจำจังหวัดนั้น

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดอาจจัดให้มี คณะกรรมการอิสลามประจำสุเหร่า (มัสยิด) ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการอิสลามประจำสุเหร่า

ต่อมาในปี พ.ศ.2540 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติ การบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และได้กำหนด เกี่ยวกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในหมวด 4 มาตรา 23 ว่า จังหวัดใดที่มีราษฎรนับถือศาสนาอิสลาม และมีมัสยิดตามมาตรา 13 ไม่น้อยกว่าสามมัสยิด ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยประกาศให้จังหวัดนั้น มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดคณะหนึ่งประกอบด้วย กรรมการมีจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน แต่ไม่เกินสามสิบคน

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² อาจารย์ประจำโครงการจัดตั้งคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

การคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการให้อิหม่ามประจำมัสยิดในจังหวัดนั้นเป็นผู้คัดเลือก ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ และตำแหน่งอื่นตามความจำเป็น

ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ และกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในราชกิจจานุเบกษา

ตามความในมาตรา 24 ได้ระบุเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการอิสลามฯ ว่า กรรมการอิสลามประจำจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 17

(2) เป็นสัปบุรุษประจำมัสยิดในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนคัดเลือก

(3) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนวันคัดเลือกและได้กำหนดวาระของคณะกรรมการฯ ตามมาตรา 25 ว่ากรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี เมื่อตำแหน่งกรรมการอิสลามประจำจังหวัดว่างลงให้มีการคัดเลือกกรรมการแทนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันตำแหน่งว่าง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ตำแหน่งกรรมการว่างลงก่อนถึงกำหนด ตามวาระไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และยังมีกรรมการเหลืออยู่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่ได้รับการคัดเลือก จะไม่ให้มีการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ กรรมการที่ได้รับการคัดเลือกแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

หน้าที่ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจะปรากฏในมาตรา 26 มีใจความว่า ในจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับศาสนา

อิสลามต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

(2) กำกับดูแลและตรวจตราการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัด และจังหวัดอื่นตามที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมอบหมาย

(3) ประณิประนอมหรือชี้ขาดคำร้องทุกข์ของสัปบุรุษประจำมัสยิดซึ่งเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

(4) กำกับดูแลการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

(5) พิจารณาแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

(6) สอบสวนพิจารณาให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 40 (4)

(7) สั่งให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดพักหน้าที่ระหว่างถูกสอบสวน

(8) พิจารณาเกี่ยวกับการจัดตั้ง การย้าย การรวม และการเลิกมัสยิด

(9) แต่งตั้งผู้รักษาการแทนในตำแหน่งอิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น เมื่อตำแหน่งดังกล่าวว่างลง

(10) ออกหนังสือรับรองการสมรสและการหย่าตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(11) ประณิประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดกตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามเมื่อได้รับการร้องขอ

(12) จัดทำทะเบียนทรัพย์สินเอกสารและบัญชีรายรับรายจ่าย ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบันและรายงานผลการดำเนินงานฐานะการเงินและทรัพย์สินให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

(13) ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามในจังหวัด

การแต่งตั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปิดตานี ได้เริ่มเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2483 โดยมีมติที่ประชุมของคณะโต๊ะครุในจังหวัดปัตตานี ได้เสนอให้

โต๊ะครูหัจญีมุหัมมัด สุลุม บิน หัจญีอับดุลกอดีร์ (หัจญีสุหลง โต๊ะมีนา) เป็นประธานคนแรก ซึ่งการเป็นประธานครั้งแรกถือว่ายังไม่เป็นทางการ เพราะขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรกิจการศาสนาอิสลาม แต่เมื่อปี พ.ศ.2488 ทางรัฐบาลได้กำหนดพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนาผู้มัวร์ฝ่ายอิสลาม พ.ศ.2488

โดยอาศัยกฎหมายดังกล่าว การแต่งตั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีจึงสามารถดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย คณะกรรมการฯ ได้เลือกให้โต๊ะครูหัจญีสุหลง โต๊ะมีนา เป็นประธานต่อไป ท่านได้ใช้บ้านของท่านที่ตำบลอาเนาะรู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีชั่วคราว และท่านดำรงตำแหน่งประธานจนกระทั่งท่านสูญเสียชีวิตในปี 2491 รวมระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเป็นประธานสองสมัย รวมเวลา 8 ปี

ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีคนที่สองคือ โต๊ะครูหัจญีอับดุลอะซีซ อับดุลวาฮับ (บิดาของประธานฯ คนปัจจุบัน) ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ตั้งแต่ พ.ศ.2491 ถึง 2517 รวมเวลา 26 ปี สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีก็ยังคงตั้งอยู่ที่บ้านของตนเองที่ตำบลนาประดู่

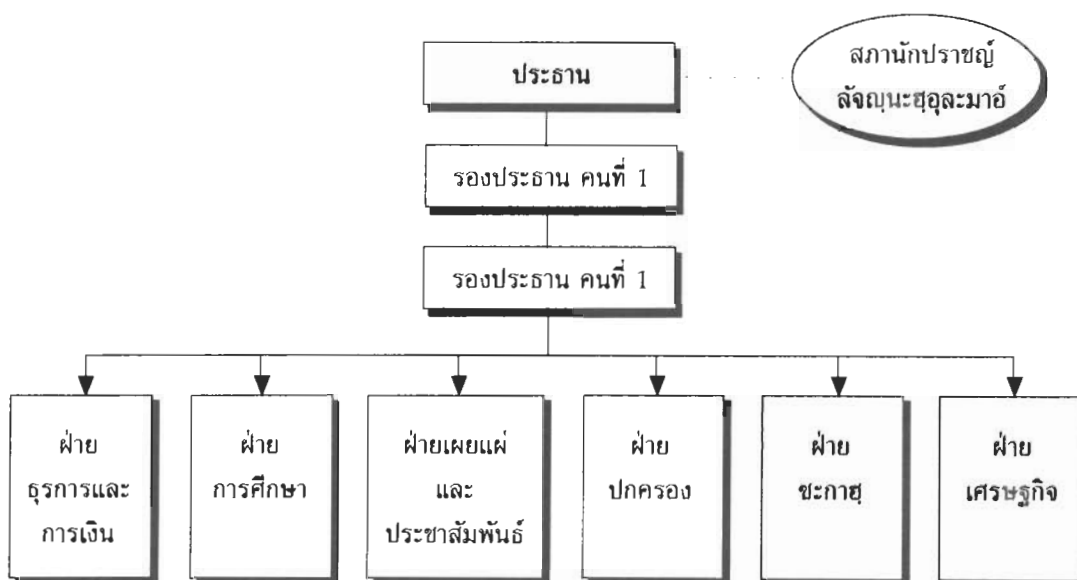
อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ขณะนี้ยังไม่มีสำนักงาน

ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีคนที่สาม คือ นายหัจญีมุหัมมัด อามีน โต๊ะมีนา (เป็นบุตรของประธานฯคนแรก) ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 จนถึง พ.ศ.2525 อยู่ในตำแหน่ง 8 ปี คณะกรรมการชุดนี้ได้สร้างสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีครั้งแรกเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 39 ถนนทะเลพอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีคนที่สี่ คือ โต๊ะครูหัจญีสุฟ วันมุขอ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 ถึง พ.ศ.2527 อยู่ในวาระได้สองปี ท่านจึงขอลาออกจากตำแหน่ง

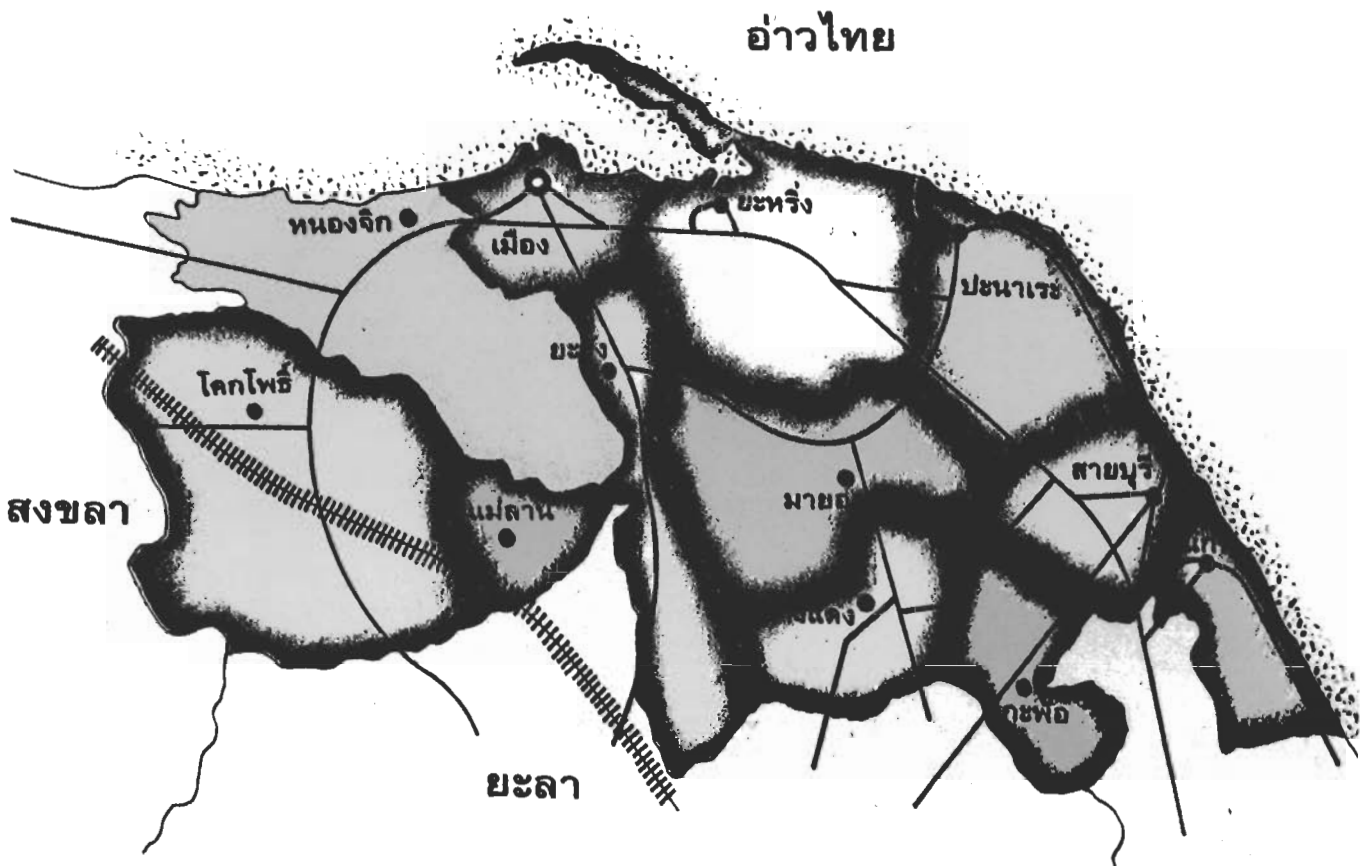
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีคนที่ห้า คือโต๊ะครูหัจญีอับดุลวาฮับ อับดุลวาฮับ (เป็นบุตรของประธานฯ คนที่ 2) สมัยนี้ได้รื้อถอนสำนักงานเก่าที่สร้างด้วยไม้ และสร้างอาคารสำนักงานใหม่เป็นอาคารคอนกรีตสองชั้น ใช้งบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณ 2525 และ 2526 รวมงบประมาณ 3,500,000 บาท (สามล้านห้าแสนบาทถ้วน)

โครงสร้างการบริหารงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

บทบาทประการหนึ่งของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีคือกำกับดูแลการบริหารงานของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวนที่ร้อยละกว่ามัสยิด ตามข้อมูลคณะกรรมการอิสลามมา ปี พ.ศ.2531 จังหวัดปัตตานีมีมัสยิดที่จดทะเบียนเป็นทางการจำนวน 493 มัสยิด และที่ยังไม่จดทะเบียนจำนวน 17 มัสยิด รวมทั้งสิ้นมีมัสยิดจำนวน 510 มัสยิด ตั้งอยู่ในแต่ละอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมือง	มีมัสยิดจำนวน	50	มัสยิด	3. อำเภอปะนาเระ	มีมัสยิดจำนวน	30	มัสยิด
2. อำเภอยะหริ่ง	"	72	"	4. อำเภอสายบุรี	"	60	"
				5. อำเภอยะรัง	"	74	"
				6. อำเภอมายอ	"	55	"
				7. อำเภอโคกโพธิ์	"	55	"
				8. อำเภอหนองจิก	"	63	"
				9. อำเภอไม้แก่น	"	13	"
				10. อำเภอทุ่งยางแดง	"	22	"
				11. อำเภอกะพ้อ	"	16	"

แผนที่จังหวัดปัตตานี แสดงการแบ่งเขตปกครองเป็นอำเภอ

ภาพที่ 1-6 ภาพภายนอกอาคารสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะของสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและมีความงดงามในมุมมองด้านต่าง ๆ